

Ilir Mazreku

Merita Berisha

Rovena Golemi

FLETORE PUNE

BIOLOGJIA

6

BOTIME

pegi

Ilir Mazreku

Merita Berisha

Rovena Golemi

FLETORE PUNE

BIOLOGJIA 6

Për klasën e 6-të të arsimit 9-vjeçar

BOTIME

Prishtinë, 2024

BOTIME

Drejtoi botimin: Arlinda RRUSHI
Recensentë të MASHTI-t:
????????????
Redaktore letrare: Brunilda MENO
Korrektor: Oriada DAJKO
Paraqitja grafike: Aida ÇELA
Kopertina: Elvis BEJTJA
Shtypi: Shtypshkronja Pegi, Lundër, Tiranë
ISBN: 978-9951-843-24-9

© Botime Pegi sh.p.k., dega në Kosovë, maj 2024
Të gjitha të drejtat për këtë botim në gjuhën shqipe janë tërësisht të zotëruara nga Botime Pegi shpk. Ndalohet çdo riprodhim, fotokopjim, përshtatje, shfrytëzim ose çdo formë tjetër qarkullimi tregtar, pjesërisht ose tërësisht, pa miratimin paraprak nga botuesi.

Të gjitha tekstet letrare dhe jolettrare të këtij libri janë përshtatur dhe redaktuar për qëllime didaktike.

Botime Pegi: tel: +355/ 042 468 833; cel: +355/ 069 40 075 02;
e-mail: botimepegi@botimepegi.al; web: www.botimepegi.al
Spektori i shpërndarjes: cel: +355/ 069 20 267 73; 069 60 778 14;
e-mail: marketing@botimepegi.al
Shtypshkronja Pegi: cel: +355/ 069 40 075 01;
e-mail: shtypshkronjapegi@yahoo.com

Përmbajtje

1 Biodiversiteti

1.1	Objekti i studimit të biologjisë. Metoda shkencore e studimit të saj	5
1.2	Veçoritë e gjallesave	6
1.3	Qeliza, njësia më e vogël e ndërtimit të gjallesave. Qeliza bimore dhe ajo shtazore	7
1.5	Nga qeliza, tek organizmi. Nivelet e organizimit të qelizave	9
1.6	Bota e gjallesave	11
1.8	Mikroorganizmat	13
1.9	Mikroorganizmat dhe sëmundjet	14
1.10	Mikroorganizmat dhe kalbëzimi	15
1.11	Roli pozitiv i disa mikroorganizmave	17
1.12	Kërpudhat dhe algat	19
1.13	Bimët	21
1.14	Gjallesat shumëqelizore pa kolonë vertebrore (jovetëbrorët)	23
1.15	Kafshët me shtyllë kurrizore (vetëbrorët)	25
1.17	Llojet e gjallesave dhe emërtimi i tyre shkencor	27
1.18	Ndryshueshmëria brenda llojit	29
1.19	Ndryshueshmëria (variacioni) te njerëzit	31

2 Qeniet e gjalla dhe mjedisi jetësor

2.1	Vendbanimi i gjallesave. Biosfera	32
2.2	Faktorët fizikë dhe kimikë që ndikojnë në jetën e gjallesave	33
2.3	Cilësia e tokës, ujit dhe ajrit ndikon në jetën e gjallesave	34
2.4	Ndikimi i gjallesave në cilësinë e mjedisit	35
2.5	Nivelet e organizimit të gjallesave	36
2.7	Përshtatshmëria e gjallesave	37
2.9	Gjallesat dhe mjediset natyrore. Veçoritë e ekosistemit	38
2.11	Funksionimi i ekosistemit. Klasifikimi i gjallesave sipas vendit që zënë në zinxhirin ushqimor	39

2.12	Zinxhirët ushqimorë. Rrjetat ushqimore	40
2.13	Rrjedha e energjisë në ekosistem	41
2.15	Marrëdhëniet midis gjallesave	42
2.16	Forma të tjera të marrëdhënieve midis gjallesave. Simbioza	43
2.17	Biomat natyrore dhe ekosistemet e kultivuara	44
2.18	Llojet e bimëve dhe të kafshëve të rrezikuara në vendin tonë	46
2.22	Ndotja	47
2.23	Njerëzit dhe zinxhirët ushqimorë	48
2.24	Ruajtja e mjedisit	49

3 Shëndeti, sjelljet dhe emocionet e njeriut

3.1	Puberteti. Ndryshimet në organizëm	50
3.2	Higjiena personale	51
3.3	Abuzimi seksual dhe institucionet ku mund të kërkohet ndihmë	52

TEMA 1 BIODIVERSITETI

1.1

Objekti i studimit të biologjisë.

Metoda shkencore e studimit të saj

1. Metoda e studimit në biologji bazohet në:

- a) _____
- b) _____

2. Përkthyeri si kryhen hapat e metodës së studimit në biologji:

- a) _____

- b) _____

- c) _____

- d) _____

- e) _____

- f) _____

1.2 Veçoritë e gjallesave

1. Listoni 5 nga gjallesat që ndodhen në këtë habitat.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

2. Shkruani veçoritë e secilës prej gjallesave të paraqitura në figurat e mëposhtme.

a) _____

b) _____

c) _____

d) _____

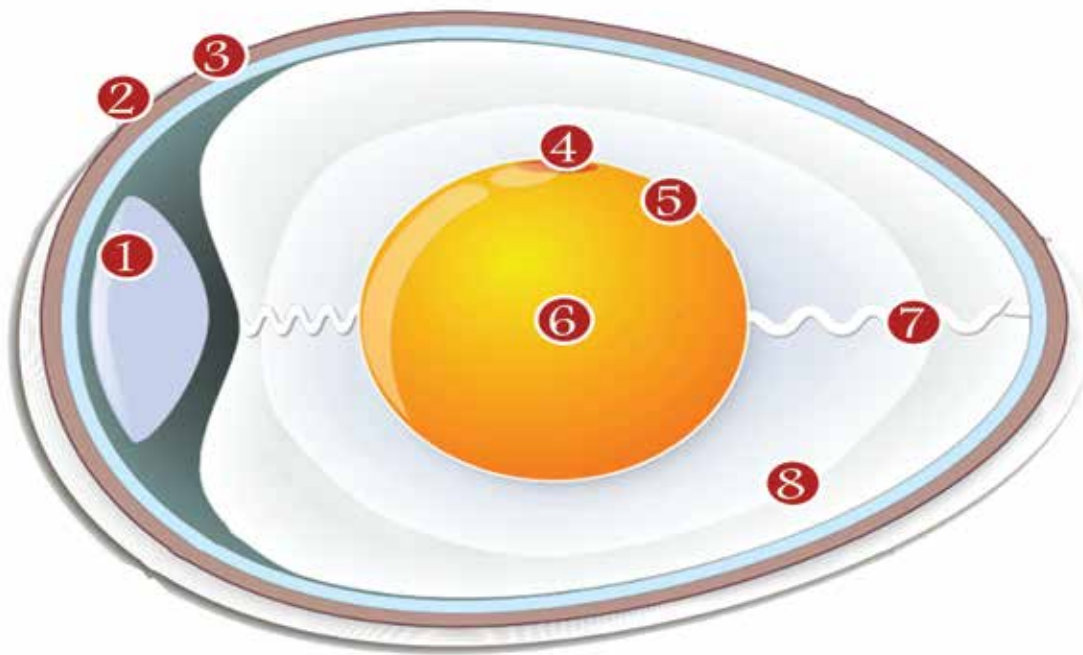
1.3

Qeliza, njësia më e vogël e ndërtimit të gjallesave. Qeliza bimore dhe ajo shtazore

1. Plotësoni shprehjet e mëposhtme:

- a) Në trupin e çdo gjallese, njësia bazë ndërtimore, funksionale dhe riprodhuese është quajtur _____.
- b) Robert Huk ishte shkencëtari që e _____ atë në vitin _____.
- c) Qelizat janë dy tipash: _____ dhe _____.
- d) Në përgjithësi, qelizat janë _____, ndërsa veza e _____ është _____ makroskopike.

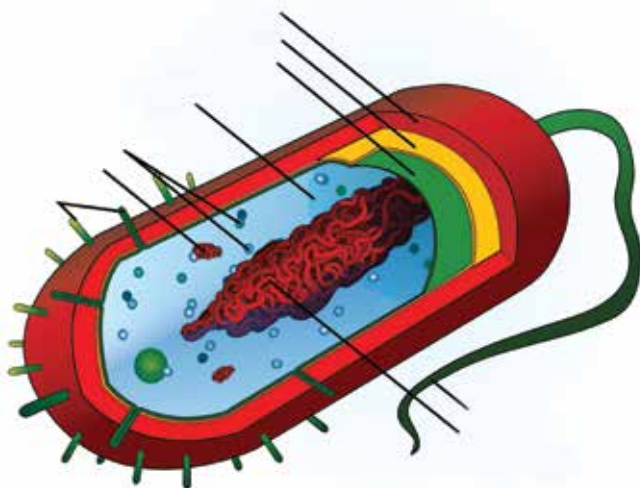
2. Emërtoni secilën pjesë të figurës së dhënë.

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____

- 5. _____
- 6. _____
- 7. _____
- 8. _____

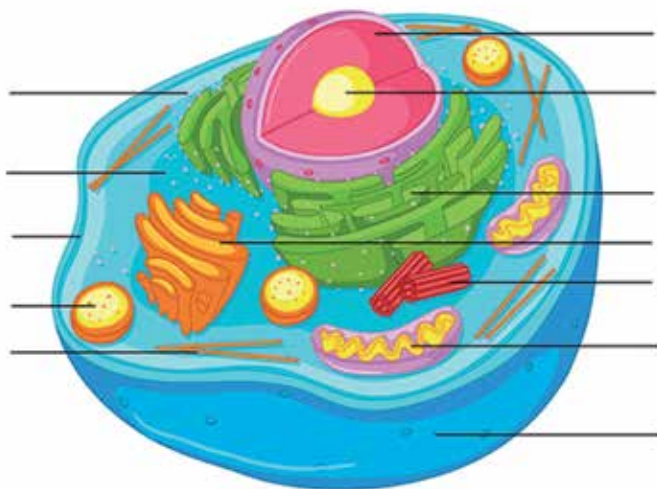
3. Listoni pjesët përbërëse të një qelize bakteriale.

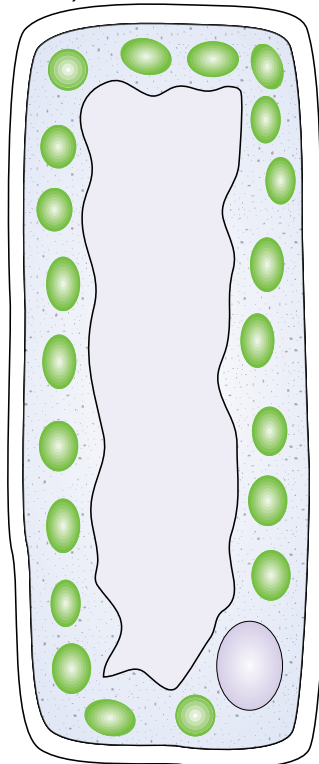
1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____

4. Përgatitni me plastelinë me ngjyra modelet e këtyre qelizave dhe emërtoni pjesët e qelizës në figurën a.

a) Qelizë shtazore

b) Qelizë bimore

1.5

Nga qeliza tek organizmi. Nivelet e organizimit të qelizave

1. Gjallesat ndahen në:

a) _____

b) _____

2. Funkcionet jetësore të qelizës janë:

a) _____

d) _____

b) _____

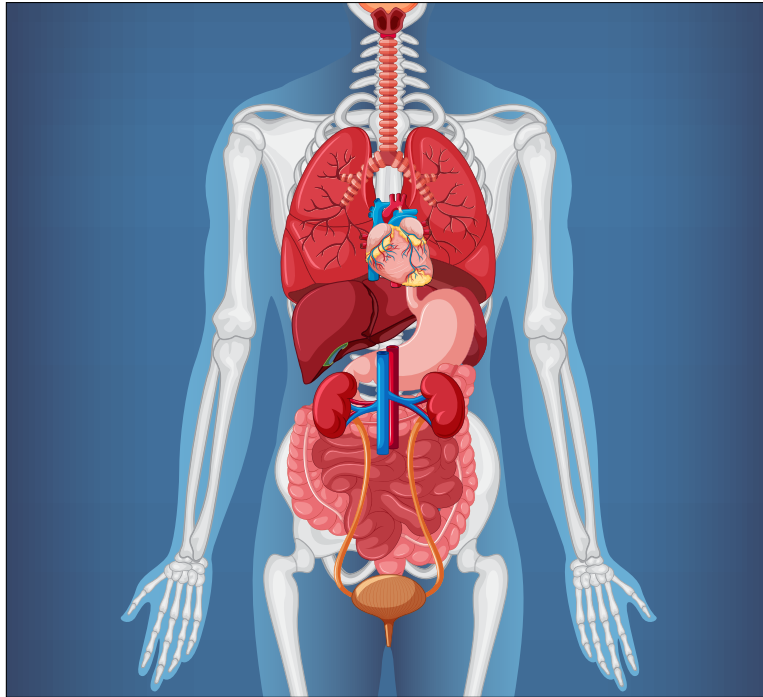
e) _____

c) _____

3. Qelizat kanë forma dhe madhësi të ndryshme. Vizatoni tri nga format qelizore.

4. Qelizat që kanë formë, madhësi dhe funksion të njëjtë formojnë një ind. Vizatoni tri lloje indesh.

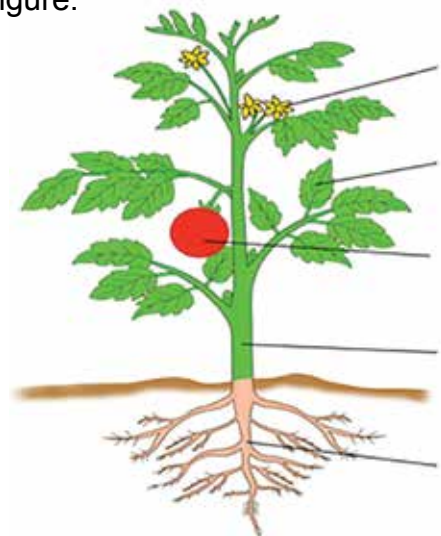
5. Disa inde mund të formojnë një organ jetësor. Organet janë pjesë e trupit të gjallesave. Ato kanë një ose disa funksione të caktuara. Në figurat e mëposhtme paraqiten organet e njeriut dhe organet e një bime.

- a) Listoni tri nga organet përkatëse për secilën figurë.

Te njeriu

Te bima

- b) Merrni informacion në internet për funksionet e organeve që listuat.

1.6 Bota e gjallesave

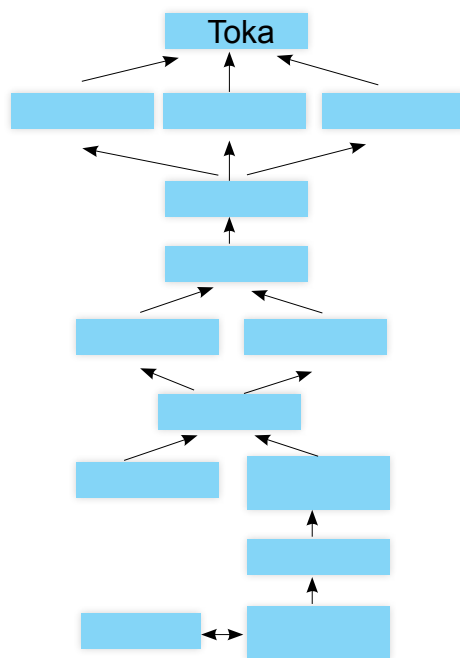
1. Listoni 5 nivelet e organizimit të jetës:

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____
- e) _____

2. Listoni 5 mbretëritë e gjallesave:

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____
- e) _____

3. Plotësoni skemën e dhënë.

4. Përgjigjuni pyetjeve:

- a) Çfarë kuptoni me mikrogjallesë?
- b) Cilat janë mbretëritë e gjallesave?
- c) Cili është dallimi kryesor midis një bakteri dhe një protisti?
- d) Si klasifikohen gjallesat bazuar në numrin e qelizave dhe në tipin e qelizës?

5. Qeliza bakteriale është e tipit prokariot. Në qelizën e një bakteri nuk ka bërthamë të diferencuar dhe as organele qelizore. Gjithashtu, qeliza bakteriale ka mur qelizor. Bazuar në figurën e mësimi 1.3, përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme:

- a) Ku ndodhet materiali gjenetik (ADN) në qelizën e një bakteri?
- b) Përse shërben muri qelizor?
- c) Përse mund të shërbejë flagjeli?

(Për informacion më të zgjeruar, mund të hulumtoni në internet.)

6. Më poshtë jepen figurat e tri gjallesave.

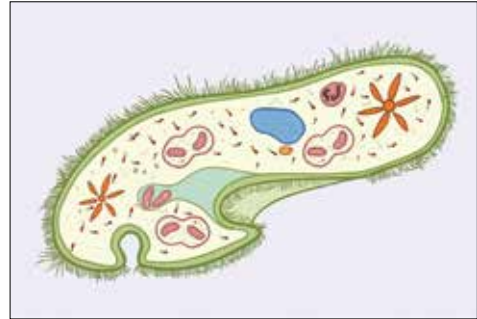
a) Përcaktoni mbretërinë ku bëjnë pjesë ato.

b) Bazuar në mësimin 1.6, tregoni një veçori të secilës prej tyre.

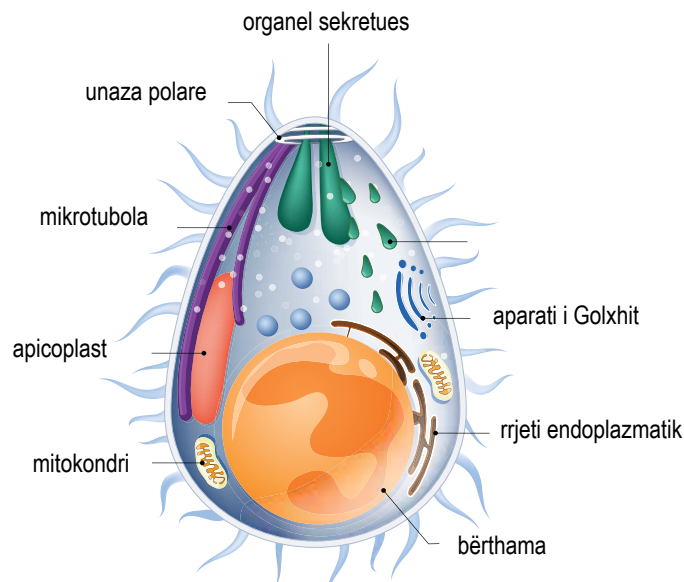
Ameba

Parameci

Plasmodiumi

5. Plotësoni tabelën e mëposhtme.

Ku gjenden algat?	Tregoni rolin e algave në mjedis	Çfarë përfshihet në plankton?	Pse është i rëndësishëm planktoni?

1.8 Mikroorganizmat

1. Listoni disa mikroorganizma dhe veçoritë e secilit prej tyre.

2. Majatë luajnë një rol të rëndësishëm jo vetëm në proceset industriale, por edhe në jetën e përditshme.

- a) Merrni informacion nga interneti rreth përdorimit të majave.
- b) Tregoni si mund ta përgatitni brumin e bukës me maja.

a) _____

b) _____

1.9

Mikroorganizmat dhe sëmundjet

1. Listoni emrat e tre mikroorganizmave.

- a) _____
- b) _____
- c) _____

2. Tregoni dy pasoja negative të tyre.

- a) _____
- b) _____

3. Ndërttoni fjali ku të përfshini në secilën prej tyre njërën nga këto fjalë:

sëmundje, malaria, gripi, i dëmshëm, tuberkuloz, virus, baktere, antibiotikë.

- a) _____

- b) _____

- c) _____

- d) _____

- e) _____

- f) _____

4. Plotësoni vendet bosh në shprehjet e mëposhtme.

- a) Kur _____ hyjnë në trupin tonë, mund të shkaktojnë _____.
- b) _____ është më i vogël se bakteri. Ai mund të _____ vetëm me anë të _____ elektronik.
- c) Lui Paster hulumtoi një _____, që shkaktonte zhdukjen e _____ të mëndafshit.
- d) Antiseptik quhet një substancë që përdoret për të _____ mikroorganizmat.

1.10 Mikroorganizmat dhe kalbëzimi

1. Shpjegoni kuptimin e fjalëve:

a) kalbëzim _____

b) lëndë organike _____

c) frigorifer _____

d) myk _____

e) pyll _____

2. Më poshtë janë dhënë disa figura.

a) Shpjegoni si dhe pse ndodh kalbja e gjetheve, mykja e bukës, perimeve dhe agrumeve.

b) Përmendni një efekt negativ dhe një efekt pozitiv të procesit të kalbjes.

c) Tregoni dy faktorë që ndihmojnë në ruajtjen e ushqimeve.

3. Listoni tre faktorë që ndikojnë në shumimin e mikroorganizmave:

- a) _____
- b) _____
- c) _____

4. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme.

a) Pse mikroorganizmat nuk ndikojnë në shkatërrimin e shkumësit, por ndikojnë në kalbëzimin e drurëve të rënë në pyll?

b) Kur kalbëzohet më shpejt lënda organike?

c) Pse ushqimeve të ambalazuara në qese plastike duhet t'u hiqet ajri?

5. Plotësoni tabelën e mëposhtme.

Efektet pozitive dhe negative të procesit të kalbëzimit (Merrni informacion shtesë në internet.)	Formimi i mykut të bukës

1.11 Roli pozitiv i disa mikroorganizmave

1. Hulumtoni në internet dhe merrni informacion për përgatitjen e djathit, kosit dhe brumit të bukës.

Përgatitja e djathit
Procesi:
Rezultati:

Përgatitja e kosit
Procesi:
Rezultati:

Përgatitja e brumit të bukës

Procesi: _____

Rezultati: _____

2. Jepni përgjigjen për secilin rast.

- a) Çfarë ndodh me majanën e bukës kur zëmë brumin? _____
- b) Çfarë ndodh kur enën me qumësht dhe farë kosi e mbulojmë me celofan dhe e vendosim në një vend të ngrohtë? _____

3. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme.

- a) Si quhet substanca që formohet nga sheqeri i qumështit, kur këtë e kthejmë në kos?

- b) Cili është gazi që çlirohet gjatë tharmimit të brumit të bukës?

- c) Pse formohen fluska në brumin “e ardhur”?

4. Tregoni kuptimin e fjalëve:

- a) sterile _____
- b) acid laktik _____
- c) brumë i ardhur _____

1.12 Kërpudhat dhe algat

1. Listoni tri karakteristika të kërpudhave.

- a) _____
- b) _____
- c) _____

2. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme.

a) Sa llojesh janë kërpudhat? (Përgjigjja të bazohet në numrin e qelizave.)

b) Me cilat gjallesa të tjera mund të jetojnë në simbiozë kërpudhat?

c) Çfarë janë likenet?

d) Cili është roli pozitiv i kërpudhave në mjedis?

e) Si riprodhohen kërpudhat?

f) A mund të përdoren të gjitha llojet e kërpudhave si ushqim? Pse?

3. Figura e mëposhtme paraqet tri copa buke të mykur. Përgjigjuni pyetjeve duke dhënë shpjegimet përkatëse.

a) Si formohet myku te buka?

b) Pse në copën e bukës së mykur shohim disa pjesë me ngjyrë të zezë?
Si quhen ato?

c) Përse shërbejnë hifet dhe sporet?

4. Klasifikoni gjallesat që shihni në figura sipas grupeve ku ato bëjnë pjesë.

5. Listoni tri karakteristika të algave.

- a) _____
- b) _____
- c) _____

1.13 Bimët

1. Bimët klasifikohen:

- a) _____
b) _____

2. Shkruani nga një veçori për secilën prej specieve të paraqitur në figurë.

Bimë me lule	Bimë pa lule	Myshqet	Fieret
			
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

3. Përgjigjuni pyetjeve:

a) Cili është roli i lules te bimët?

b) Çfarë karakteristike kanë bimët pa lule?

c) Pse gjethet halore zvogëlojnë humbjen e ujit te bimët pa lule?

d) Si quhen ndryshe bimët pa lule? Po bimët me lule si quhen?

4. Jepni nga tre shembuj bimësh pa lule dhe bimësh me lule.

Bimë pa lule:

- a) _____ b) _____
c) _____

Bimë me lule:

a) _____

b) _____

c) _____

5. Mund të dilni në kopsht dhe të mblidhni disa organe bimore si rrënjë, gjethe pemësh, lule apo edhe bimë të vogla barishtore. Vendosini ato në faqet e një reviste apo libri dhe lërinë aty të thahen. Pas një muaji ndërtoni një herbarium ose një tabelë, ku të ngjitni bimët e thara. Shkruani poshtë secilës emrin e saj.

1.14

Gjallesat shumëqelizore pa kolonë vertebrore (jovvertebrorët)

1. Shpjegoni kuptimin e fjalëve dhe shprehjeve të mëposhtme:

a) jovvertebrorë _____

b) ektodermë dhe endodermë _____

c) enzima _____

d) qelizë e specializuar _____

e) zgavër _____

f) riprodhim në rrugë seksuale, _____

g) riprodhim në rrugë aseksuale, _____

h) kafshë me trup të butë, _____

2. Vizatoni gjallesat e emërtuara në tabelë.

Kërmill	Molusk	Oktapod

Krimb unazor	Sfungjer	Merimangë
Gaforre	Gjinkallë	Shumëkëmbësh

- Ngjyrosni me të njëjtën ngjyrë pjesët e ngjashme në trupat e gjallesave që vizatuat.
- Përcaktoni klasën në të cilën bën pjesë secila prej gjallesë.

1.15

Kafshët me shtyllë kurrizore (vertebrorët)

1. Shpjegoni kuptimin e secilit prej termave të dhënë.

- a) vertebrorë _____
- b) verza _____
- c) mushkëri _____
- d) reptil _____
- e) luspa _____
- f) fshikëz notimi _____

2. Listoni dy karakteristika për secilin grup gjallesash.

Peshqit	Amfibët	Zvarranikët	Shpendët	Gjitarët

Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme.

a) Çfarë kuptoni me fekondim?

b) Si riprodhohen peshqit dhe amfibët?

c) Çfarë ka të njëjtë midis riprodhimit të peshqve dhe riprodhimit të amfibëve?

d) Si riprodhohen zvarranikët?

e) Po shpendët dhe gjitarët, si riprodhohen?

4. Në figurat e mëposhtme paraqiten gjallesa të ndryshme.

Shkruani në krah të secilës figurë: a) klasën ku bëjnë pjesë këta vertebrorë; b) termin specie me gjak të ngrohtë apo me gjak të ftohtë (sipas rastit); c) riprodhohet duke lindur të vegjël.

a) _____

b) _____

c) _____

a) _____

b) _____

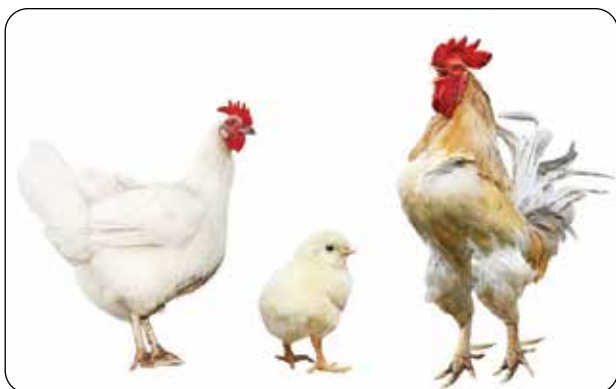
c) _____

a) _____

b) _____

c) _____

a) _____

b) _____

c) _____

1.17 Llojet e gjallesave dhe emërtimi i tyre shkencor

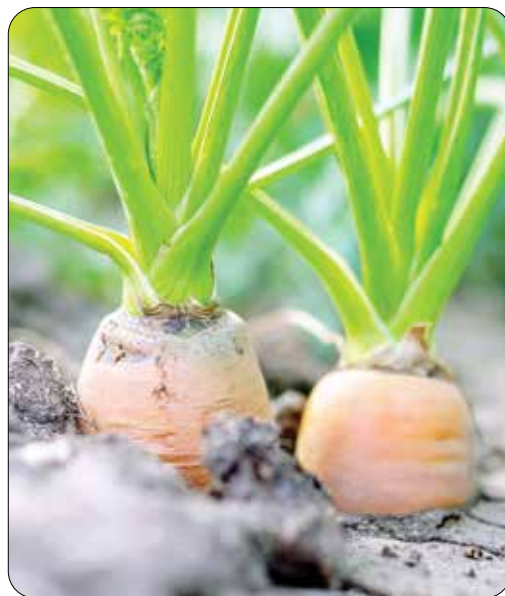
1. Përkufizoni secilin nga termat e dhënë.

- a) lloj _____
- b) jopjellor _____
- c) hibrid _____
- d) gjini _____
- e) liger _____

2. Plotësoni vendet bosh në shprehjet e mëposhtme.

- a) Gjallesat që i përkasin të njëjtit _____, mund të _____ me njëra-tjetrën.
- b) Një luan mashkull mund të kryqëzohet me një _____ femër, duke dhënë një pasardhës _____.
- c) Emërtimi i çdo gjallesë bëhet me _____ emra, njëri tregon _____, tjetri tregon _____.
- d) Emri latinisht i një balene vrasëse është _____.
- e) Emri i njeriut në gjuhën latine është _____.

3. Në figurat e mëposhtme paraqiten disa lloje gjallesash. Hulumtoni në internet për të gjetur emrin shkencor të secilës prej tyre.

1.18 Ndryshueshmëria brenda llojit

1. Shpjegoni kuptimin e fjalëve të dhëna.

- a) ndryshueshmëri _____
- b) grafik dendurish _____
- c) rezultate _____
- d) hulumtim _____
- e) varietet _____

2. Listoni dy-tri varietete:

- a) rrushi _____
- b) kumbullash _____
- c) misri _____
- d) qensh _____
- e) kuajsh _____
- f) lopësh _____

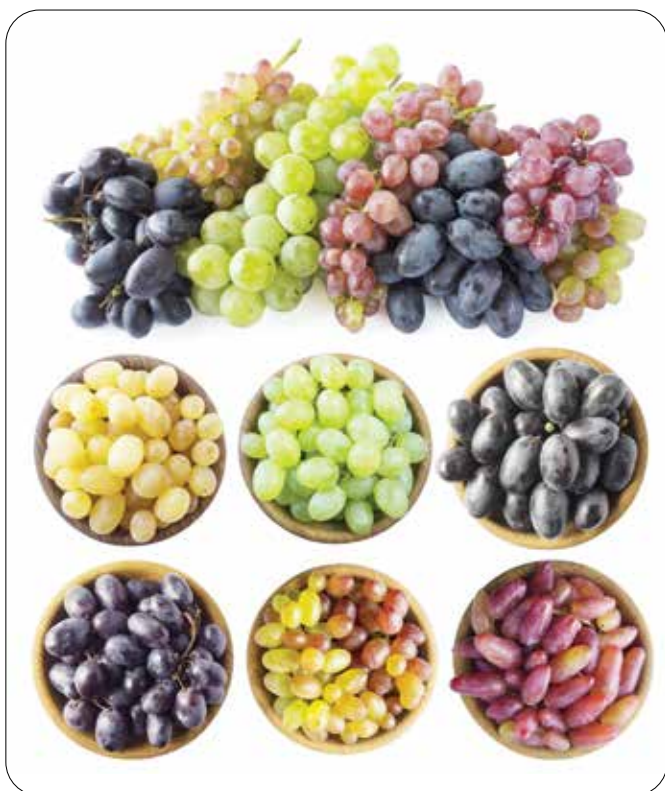
3. Për varietetet e një lloji që listuat në ushtrimin e mësipërm, tregoni:

- a) dy ndryshime _____

- b) dy ngjashmëri _____

4. Shikoni me vëmendje figurat.

Për varietetet e të njëjtit lloj, tregoni:

a) dy ngjashmëri _____

b) dy ndryshime _____

1.19 Ndryshueshmëria (variacioni) te njerëzit

1. Plotësoni vendet bosh në shprehjet e mëposhtme.

- a) Bazuar në karakteristika të ngjashme, gjallesat klasifikohen në: mbretëri, _____, klasa, _____, _____, gjini, _____.
- b) Individët e një lloji, edhe pse kanë karakteristika të _____, nuk janë plotësisht të _____.
- c) Çdo dallim midis _____ të të njëjtit lloj quhet _____.
- d) _____ i kromozomeve në _____ trupore të njeriut është _____.
- e) Një gjen është _____ për një tipar ose një _____ tiparesh.

2. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme:

- a) Cila janë dy arsyt që shpjegojnë ndryshueshmërinë?

- b) Pse gjenet janë struktura të veçanta?

- c) Ku ndodhen gjenet?

- d) Sa është numri i kromozomeve në qelizën e trupit të njeriut?

- e) Pse themi që mjedisi ndikon në ndryshueshmërinë e gjallesave? Jepni një shembull.

- f) Si ndikon ushqimi i varfër në shprehjen e gjeneve te njerëzit, kafshët dhe bimët? Jepni shembuj.

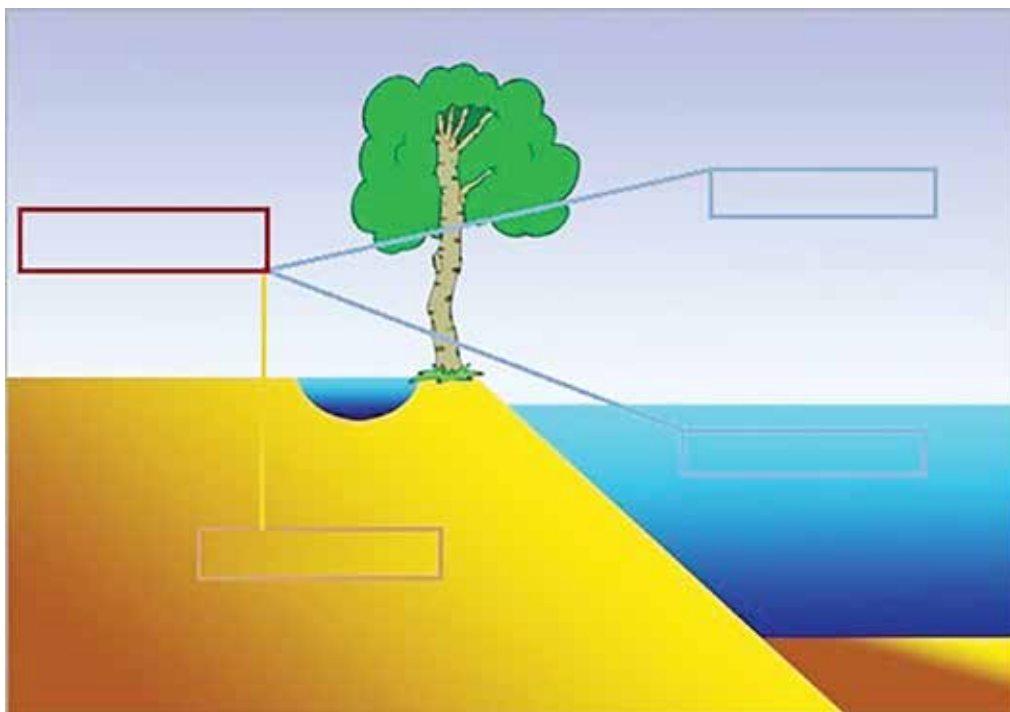
- g) Shkruani emrat e disa ushqimeve që i ndihmojnë fëmijët të rriten të shëndetshëm.

2.1 Vendbanimi i gjallesave

1. Mjedi përbëhet nga _____ dhe _____.

2. Plotësoni skemën me emërtimet e duhura.

3. Shkruani nga një fjali për 4 konceptet e mësipërme.

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____

2.2

Faktorët fizikë dhe kimikë që ndikojnë në jetën e gjallesave

1. Identifikoni dhe shkruani dallimet kryesore që kanë këto tri mjedise në faktorët fizikë jetësorë.

2.3

Cilësia e tokës, ujit dhe ajrit ndikon në jetën e gjallesave

1. Cilësia e tokës varet nga disa faktorë. Ndër më të rëndësishmit janë:

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____
- e) _____

2. Përshkruani çfarë shikoni në figurat e dhëna. Tregoni rëndësinë që ka cilësia e ujit për jetën.

3. Përshkruani çfarë shikoni në figurat e mëposhtme. Tregoni rëndësinë që ka cilësia e ajrit për jetën.

2.4 Ndikimi i gjallesave në cilësinë e mjedisit

1. Si ndikojnë bimët në erozionin (gërryerjen) e tokës?

2. Si ndikojnë bimët në liqene?

3. Si ndikojnë bimët në cilësinë e tokës?

2.5

Nivelet e organizimit të gjallesave

1. Çfarë paraqesin zebrat në fotografi:

- a) Popullatë
- b) Ekosistem.

2. Përshkruani çka përfshin habitatin e zebrave.

3. Çfarë paraqesin pinguinët në fotografi:

- a) Popullatë
- b) Ekosistem.

4. Përshkruani çka përfshin habitatin e pinguinëve.

2.7 Përshtatshmëria e gjallesave

1. Të dyja fotografitë paraqesin dhelpra. Shkruani dallimet që vëreni dhe shpjegoni pse dallojnë kaq shumë.

Dhelpirat e shkretëtirave

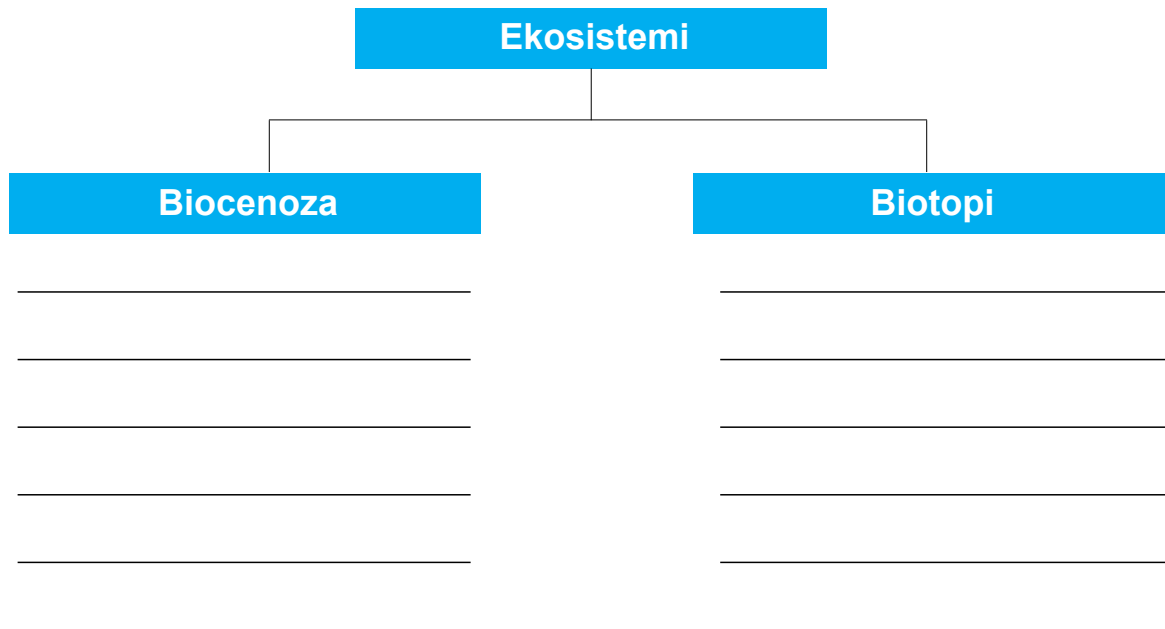

Dhelpra polare

2.9

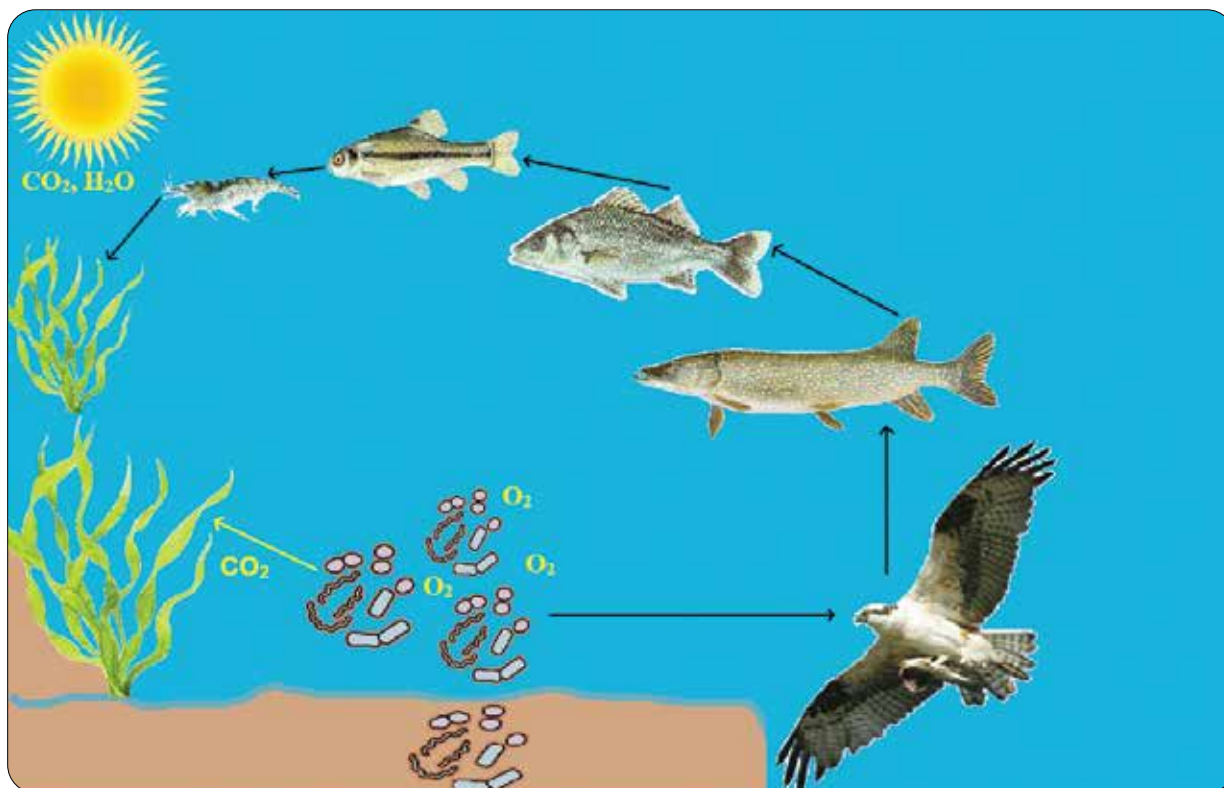
Gjallesat dhe mjediset natyrore. Veçoritë e ekosistemit

1. Shikoni figurën dhe plotësoni skemën e mëposhtme.

2.11

Funksionimi i ekosistemit. Klasifikimi i gjallesave sipas vendit që zënë në zinxhirin ushqimor

1. Emërtoni gjallesat e paraqitura në figurë sipas nivelit trofik.

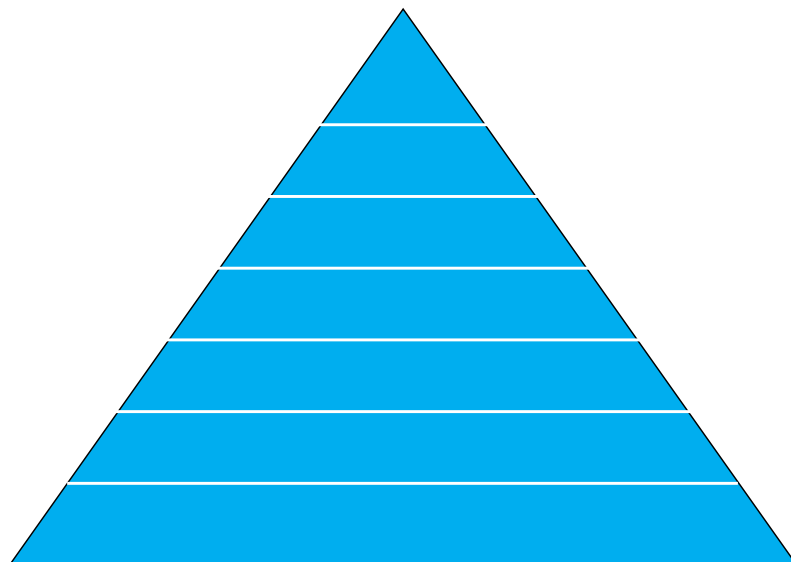
2.12 Zinxhirët ushqimorë dhe rrjetat ushqimore

1. Shpjegoni dallimin midis organizimit të gjallesave në figurë dhe një zinxhiri të thjesht trofik.

2.13 Rrjedha e energjisë në ekosistem

1. Duke u bazuar në figurën që shikoni, shënoni rrjedhën e energjisë nëpër zinxhirët ushqimorë.

2.15 Marrëdhëniet midis gjallesave

1. Shpjegoni ç'marrëdhënie mes bimëve është ajo që shkakton zgjatjen e tyre drejt dritës?

2. Shikoni me vëmendje figurën. Çfarë po ndodh në këtë rast?

2.16

Forma të tjera të marrëdhënieve midis gjallesave. Simbioza

1. Shpjegoni ç'marrëdhënie jetësore kanë organizmat në figurat e mëposhtme dhe pse?

2.17 Biomat natyrore dhe ekosistemet e kultivuara

1. Shkruani karakteristikat e biomave të paraqitura në figurë dhe emërtimet e tyre.

2. Identifikoni dallimet kryesore ndërmjet biomave të paraqitura në figurat e mëposhtme.

2.18 Llojet e bimëve dhe të kafshëve të rrezikuara në vendin tonë

1. Shkruani disa karakteristika të kafshës së paraqitur në fotografi dhe arsyet pse është në listën e specieve që rrezikojnë të zhduken.

2. Bima në figurën e mëposhtme është *Pinus peuce* ose _____ dhe bën pjesë në listën e llojeve të rrezikuara për zhdukje, pasi:

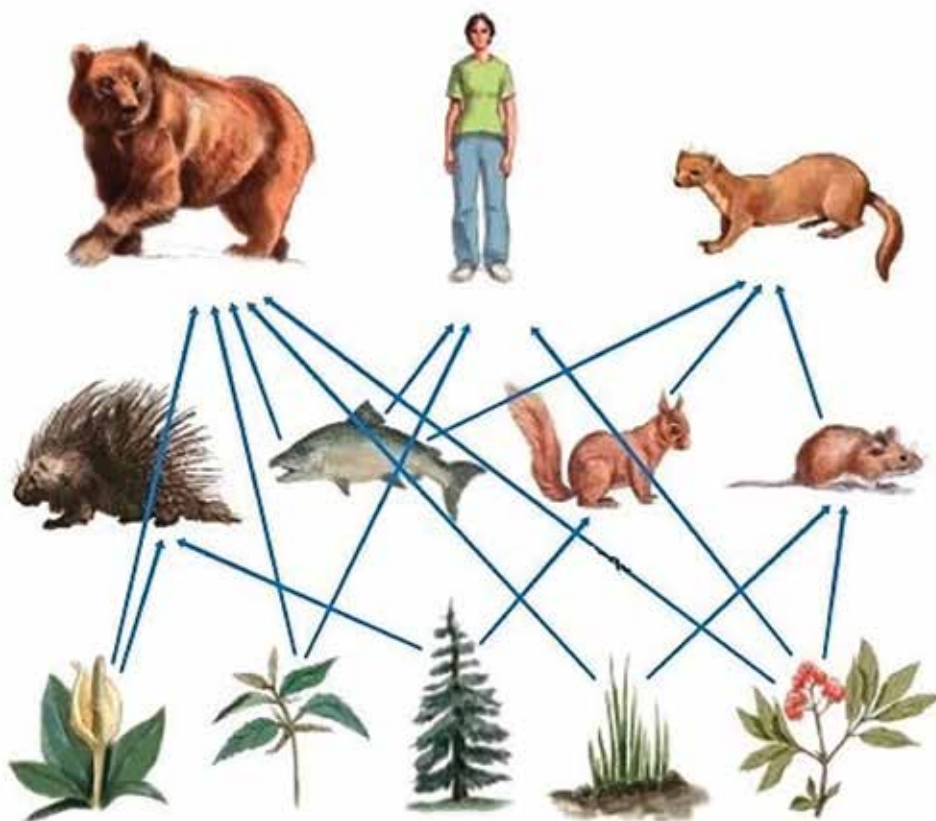
2.22 Ndotja

1. A keni vërejtur ndotje në vendbanimin tuaj? Cili mendoni se është burimi i kësaj ndotjeje dhe çfarë duhet bërë që të shmanget një problem i tillë?

2. Shkruani shkaqet e efektit “serrë”.

3. Jepni mendimin tuaj për mënyrat e uljes së rrezikut të efektit “serrë”. Po ju vetë, si mund të kontribuoni në pakësimin e këtij rreziku?

2.23 Njerëzit dhe zinxhirët ushqimorë

1. Duke plotësuar nevojat e tij për ushqim, njeriu ndikon në zinxhirët dhe rrjetat ushqimore.

Shkruani disa nga efektet që ai sjell në zinxhirët dhe rrjetat ushqimore.

2.24 Ruajtja e mjedisit

- 1.** Shkruani një ese në lidhje me disa nga aktivitetet që mund të bëjë njeriu për mbrojtjen e mjedisit.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

TEMA 3 SHËNDETI, SJELLJET DHE EMOCIONET E NJERIUT

3.1

Puberteti. Ndryshimet në organizëm

1. Përshkruani dallimet fizike dhe psikologjike që ndodhin gjatë rritjes dhe zhvillimit të njeriut, në mënyrë të veçantë ato që ndodhin në fazën e pubertetit.

3.2 Higjiena personale

- 1.** Shpjegoni cilat veprime që lidhen me higjienën personale bëni zakonisht dhe arsyet pse kujdeseni për higjienën e trupit.

This image shows a full page of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a template for handwriting practice or general note-taking. There are no margins, text, or other markings on the page.

Abuzimi seksual dhe institucionet ku mund të kërkohet ndihmë

1. Tregoni si do ta mbështetnit një viktimë të abuzimit seksual.

[illegible]

Referenca

- Korniza Kurrikulare e Arsimit Parauniversitar të Republikës së Kosovës, Prishtinë, 2016.
- Kurrikula Bërthamë e Arsimit të Mesëm të Ulët të Kosovës, gusht, 2016.
- Kurrikulat lëndore/programet mësimore për lëndën *Biologji* 6, gusht, 2010.
- *Biologji dhe edukim shëndetësor* 6, Miratuar nga MASH, Tiranë, 2009.
- *H. Duderstadt, E. F. Scholz, G. Winkel, Biologie fur das und Schuljahr*, Frankfurt, 1974.
- *L. Leopardi M. Garibaldi – La varietà dei viventi*, Itali, 2005.
- *C. Reece, T. Simon, Immagini della biologia*, Itali, 2018.
- *Theorema scienze (corso di scienze per la scuola media bassa, copyright Editrice Theorema Libri*, Itali.
- *Il libro delle scienze, Luigi Leopardi, Mariateresa Garibaldi*, 2005.
- *Facciamo scienze, Zanichelli*, 2012.
- *La Terra e l'ambiente, Luigi Leopardi, Mariateresa Garibaldi*, 2005.

Burimet e fotografive dhe ilustrimeve:

- <https://www.dreamstime.com>

Katalogimi në botim – (CIP)

Biblioteka Kombëtare e Kosovës “Pjetër Bogdani”

37.016:57(076.1)(075.2)

Mazreku, Ilir

Biologjia 6 : fletore pune : për klasën e 6-të të arsimit 9-vjeçar
/ Ilir Mazreku, Merita Berisha, Rovenë Golemi. - Prishtinë :
Pegj, 2024. - 54 f. : ilustr. : 20.7 x 28 cm.

1. Berisha, Merita 2. Golemi, Rovenë

ISBN 978-9951-843-24-9

FLETORE PUNE

BIOLOGJIA

6

ISBN: 978-9951-843-24-9

9 789951 843249